

ความสามารถในการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ในฐานะเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล*

Legal Capacity to Consent of Minor as a Data Subject

ดลญา แสงดาว
Donlaya Sangdao

นิสิตในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
LL.M Candidate
Faculty of Law, Chulalongkorn University, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330
Corresponding author E-mail: donlaya.sangdao@gmail.com
(Received: October 3, 2022; Revised: December 28, 2022; Accepted: December 28, 2022)

บทคัดย่อ

ผู้เยาว์เป็นบุคคลเปราะบาง เนื่องจากมีความสามารถอย่างจำกัดในการให้ความยินยอมอย่างอิสระ ซึ่งการให้ความยินยอมในการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน บทความฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาว่ากิจกรรมใดที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง รวมถึงความเหมาะสมของกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมด้วยตนเองตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตลอดจนการนำบทบัญญัติเรื่องนิติกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 มาใช้เป็นข้อยกเว้นกรณีที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยตนเองได้

ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมได้โดยลำพัง ได้แก่ การให้ความยินยอมแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการอนุญาตให้ผู้ปกครองเข้าถึงหรือขอสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลแทนผู้เยาว์ ในขณะที่กำหนดอายุของผู้เยาว์ยังมีความไม่สอดคล้องกับหลักการศึกษาทางการแพทย์เกี่ยวกับพัฒนาการด้านสติปัญญาของผู้เยาว์ และการตีความเพื่อปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ยังมีความไม่ชัดเจนอยู่มาก ผู้เขียนจึงเห็นควรให้มี

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งและเรียบเรียงจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสามารถในการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ในฐานะเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนำหลักการของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ และประเทศจีน ซึ่งมุ่งคุ้มครองการทำกิจกรรมออนไลน์ของผู้เยาว์ ในเรื่องความสามารถและกำหนดอายุในการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ ตลอดจนมาตรฐานในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครอง มาพัฒนาและปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ: ข้อมูลส่วนบุคคล, ความสามารถในการทำสัญญา, ความสามารถในการให้ความยินยอม, ผู้เยาว์

ABSTRACT

Minors are the vulnerable persons and lack the ability to freely consent, while consent to the processing of personal data is complicated. This article, therefore, aims to research activities, which minors can provide consent to the processing of personal data without parental consent. It also includes a study of the appropriateness of minors' age prescribed in the Personal Data Protection Act B.E. 2562 as well as the adoption of Section 22, Section 23, and Section 24 of the Civil and Commercial Code as an exception to the case in which the minors have the legal capacity to provide consent on their own.

According to the findings of the study, it appears that the activity that minors can independently do is providing consent to the data controller for allowing parents to access or request a copy of personal data on behalf of minors. However, there is an inconsistency between the defined minors' age and medical research concerning cognitive development in children. In addition, the interpretation of Section 22, Section 23, and Section 24 of the Civil and Commercial Code to the case is still unclear. Therefore, the author suggests that there should be improvements on the Personal Data Protection Act B.E. 2562: by adopting and implementing the doctrines of legal capacity; and age of minors; including the standard for obtaining verifiable parental consent from the data protection law of the United States of America, European Union, England, and China.

Keywords: Personal Data, Capacity to Contract, Capacity to Consent, Minor

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันที่โลกถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต กิจกรรมประจำวันของผู้คนส่วนใหญ่จึงมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้สิ่งของทั่วไปที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ (internet of things) เช่น โทรศัพท์มือถือ (smart phone) หรือของเล่นเด็ก ซึ่งมีการติดตั้งไมโครโฟน กล้อง หรือเซนเซอร์อื่น ๆ ที่ส่งผลให้มีการเข้าถึงและเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยง่าย

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจมิได้ตระหนักหรือรู้ว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนกำลังถูกเข้าถึง เก็บรวบรวม หรือถูกนำไปใช้แสวงหาประโยชน์นอกขอบเขตวัตถุประสงค์ที่ตนได้เคยให้ความยินยอมไว้ รวมถึงอาจถูกส่งต่อไปแก่บุคคลที่สามโดยไม่ได้รับความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เยาว์ ซึ่งยังขาดวุฒิภาวะ ความรู้ และประสบการณ์ที่จำเป็น ตลอดจนมีทักษะและระดับความสามารถในการเข้าใจ ไม่เท่าผู้ใหญ่ ที่ย่อมจะเป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจและพิจารณาให้ความยินยอมด้วยตนเองอยู่นั่นเอง ผู้เยาว์จึงควรได้รับการดูแลและช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

โดยมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้มีการกำหนดความสามารถและอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้ ซึ่งผู้เขียนพบว่าประเด็นปัญหาที่จำเป็นต้องศึกษาและค้นหาคำบรรทัดฐานเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล¹ ได้โดยลำพัง รวมถึงความสามารถและกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ โดยลำพัง ตลอดจนมาตรฐานในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองของผู้เยาว์ ซึ่งทั้งสามประเด็นดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนามาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลได้ กล่าวคือ

ประเด็นแรก การนำบทบัญญัติมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มากำหนดเป็นหลักในการพิจารณากิจกรรมที่ผู้เยาว์อายุตั้งแต่ 10 ปี สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยลำพังได้นั้น อาจสร้างความสับสนและไม่แน่นอนในการพิจารณาว่ากิจกรรมใดเป็นกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ เนื่องจากการปรับใช้และการพิจารณา

¹ การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

ขอบเขตของนิติกรรมที่ตกอยู่ในบังคับของมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังมีความไม่ชัดเจนอยู่มาก ผู้เขียนจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง รวมถึงกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยลำพัง ตลอดจนมาตรฐานความสามารถของผู้เยาว์ในการให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

โดยประเด็นที่สองจะเกี่ยวข้องกับกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง เมื่อการให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนในการพิจารณาทำความเข้าใจ การกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมด้วยตนเองไว้ต่ำเกินไปอาจส่งผลให้ผู้เยาว์ไม่มีความพร้อมที่จะพิจารณาผลดีหรือผลเสียของการยินยอมให้มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้อย่างเหมาะสม แต่หากมีการกำหนดอายุของผู้เยาว์ไว้สูงเกินไป ก็อาจทำให้ผู้เยาว์ขาดอิสระและไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งยังเป็นการเปิดช่องให้ผู้ปกครองสามารถเข้าสอดส่องหรือรุกรานความเป็นส่วนตัวส่วนตัวของผู้เยาว์จนเกินสมควรได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับกำหนดอายุที่เหมาะสมของผู้เยาว์ในการให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยตนเอง

สำหรับประเด็นสุดท้าย เนื่องจากในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้มีการกล่าวถึงการขอความยินยอมของผู้ปกครองของผู้เยาว์ แต่ไม่ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานในการพิสูจน์หรือตรวจสอบการให้ความยินยอมของผู้ปกครองไว้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจทำให้มีประเด็นปัญหาว่า การพิสูจน์หรือตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น เป็นไปอย่างมีมาตรฐานที่เหมาะสมหรือไม่ ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองของผู้เยาว์

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและค้นหาบรรทัดฐานกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง กิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง รวมถึงเสนอแนะมาตรฐานความสามารถและกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง ตลอดจนมาตรฐานในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครอง

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ไม่ได้แตกต่างจากบรรทัดฐานของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ ซึ่งสามารถค้นหาบรรทัดฐานและเทียบเคียงกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง รวมถึงกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยลำพังได้

ดังนั้น จึงสามารถที่จะพัฒนามาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ให้มีความชัดเจน และมีมาตรฐานเกี่ยวกับความสามารถและกำหนดอายุของผู้เยาว์ รวมถึงการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองของผู้เยาว์ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลได้

1.4 ขอบเขตของบทความ

บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาและค้นหาบรรทัดฐานกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง กิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้โดยลำพัง รวมถึงมาตรฐานความสามารถและกำหนดอายุของผู้เยาว์ ตลอดจนการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองของผู้เยาว์ ภายใต้ขอบเขตของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่น

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้เขียนศึกษาและค้นคว้าด้วยวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยรวบรวมข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมาย คำพิพากษาของศาล บทความวิชาการ ฐานข้อมูลออนไลน์ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนตำราและหนังสือกฎหมาย รวมถึงวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบเกี่ยวกับบรรทัดฐานกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง และกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอม ตลอดจนมีมาตรฐานความสามารถและกำหนดอายุของผู้เยาว์ซึ่งสามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพังที่เหมาะสม รวมถึงมาตรฐานในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. กิจกรรมที่มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์

2.1 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์

เพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ ผู้เขียนจึงรวบรวมกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ โดยแบ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทย กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์จากเว็บไซต์ LawStuff และกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากผู้เยาว์

2.1.1 กิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทย

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ได้กล่าวถึงหลักการของนิติกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพังไว้อย่างกว้าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสืบค้น

กิจกรรมดังกล่าวจากคำพิพากษาศาลฎีกา² เพื่อที่จะทราบว่ากิจกรรมใดบ้างที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ตามกฎหมายไทย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 7 กิจกรรม

(1) นิติกรรมที่ผู้เยาว์ได้สิทธิหรือหลุดพ้นจากหน้าที่ หรือเป็นประโยชน์แก่ผู้เยาว์ฝ่ายเดียว³

ผู้เขียนยังไม่พบคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับนิติกรรมที่ผู้เยาว์ได้สิทธิหรือหลุดพ้นจากหน้าที่ หรือเป็นประโยชน์แก่ผู้เยาว์ฝ่ายเดียว

(2) นิติกรรมที่ผู้เยาว์ต้องทำเองเฉพาะตัว⁴

ผู้เขียนพบคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับนิติกรรมที่ผู้เยาว์ต้องทำเองเฉพาะตัว ดังต่อไปนี้

(ก) การฟ้องคดีต่อศาลขอให้บิดารับผู้เยาว์เป็นบุตร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3434/2558 - ในการฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรนั้น ถ้าเด็กมีอายุยังไม่ครบ 15 ปีบริบูรณ์ ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กต้องเป็นผู้ฟ้องแทน แต่เมื่อเด็กมีอายุ 15 ปีบริบูรณ์แล้ว เด็กต้องฟ้องเอง โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ดังนั้น เมื่อขณะยื่นคำร้องขอคดีนี้ ผู้เยาว์มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์แล้ว ผู้เยาว์ต้องยื่นคำร้องขอเอง ผู้แทนโดยชอบธรรมจะเป็นผู้ยื่นคำร้องขอแทนในนามของผู้เยาว์ไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1556

(ข) การให้ความยินยอมต่อการจดทะเบียนรับรองบุตรของบิดา⁵

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1177/2540 - เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548 วรรคแรก ประสงค์ให้เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมเป็นการเฉพาะตัว ดังนั้น กรณีที่โจทก์ที่ 3 ต้องให้ความยินยอมในการที่โจทก์ที่ 1 จะจดทะเบียนโจทก์ที่ 3 เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548 วรรคแรก เป็นกรณีที่โจทก์ที่ 3 ต้องกระทำด้วยตนเอง

(ค) การเพิกถอนการสมรส (กรณีสำคัญผิดตัว ถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3528/2553 - คดีนี้โจทก์ทั้งเจ็ดมิใช่ผู้ถูกข่มขู่ จึงไม่มีอำนาจฟ้องขอเพิกถอนการสมรสได้

² ผู้เขียนค้นหาคำพิพากษาของศาลฎีกาจากเว็บไซต์ <http://deka.supremecourt.or.th/> โดยใช้มาตรา 21 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นคำหลักในการสืบค้นกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง ซึ่งผู้เขียนพบคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องจำนวน 14 คำพิพากษาในช่วงปี พ.ศ. 2477 ถึง พ.ศ. 2559 (ซึ่งอาจมีคำพิพากษาศาลฎีกาอื่นที่ไม่ได้ถูกระบุไว้ในบทความนี้)

³ มาตรา 22 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁴ มาตรา 23 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องเดียวกัน เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1416/2505, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5982/2551, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13745/2553, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5661/2559 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 7/2559)

(3) นิติกรรมที่เป็นเรื่องสมแก่ฐานะและความจำเป็นในการดำรงชีวิตของผู้เยาว์⁶

ผู้เขียนพบคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับนิติกรรมที่เป็นเรื่องสมแก่ฐานะและความจำเป็นในการดำรงชีวิตของผู้เยาว์ ดังนี้

(ก) การให้บุคคลอื่นนำที่ดินไปจัดหาผลประโยชน์ เพื่อนำเงินไปใช้จ่ายในการศึกษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 856-857/2497 - การที่ผู้เยาว์เรียกรับผลประโยชน์จากนิติกรรมที่โจทก์นำที่ดินไปจัดหาผลประโยชน์มาแบ่งกัน นิติกรรมนั้นไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1546 จึงสมบูรณ์ตามมาตรา 21 และมาตรา 24

(4) กิจกรรมอื่นที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง

นอกจากนิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ผู้เขียนพบว่า ผู้เยาว์สามารถทำกิจกรรมอื่นซึ่งมิใช่นิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ได้โดยลำพังอีกด้วย เช่น

(ก) การร้องทุกข์⁷

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 214/2477 - ตามประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 248 เด็กหญิงมีอำนาจบริบูรณ์ที่จะร้องทุกข์ด้วยตนเองต่อเจ้าพนักงานเพื่อขอให้ฟ้องร้องจำเลยได้ ถึงแม้ว่าจะยังเป็นผู้เยาว์ ก็ไม่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง

(ข) การฟ้องร้องบุพการีต่อศาล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 244/2511 - พนักงานอัยการสามารถยกคดีขึ้นว่ากล่าวได้โดยไม่ต้องให้บุตรผู้เยาว์ได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะไม่เช่นนั้นบุตรผู้เยาว์ย่อมจะไม่สามารถได้รับความยินยอมจากบิดามารดา และจะทำให้พนักงานอัยการไม่มีทางจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวเอาต่อบิดามารดาของบุตรผู้เยาว์ได้

(ค) การเป็นผู้รับมอบอำนาจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 598/2506 - แม้จำเลยยังไม่บรรลุนิติภาวะ ก็เป็นผู้รับมอบอำนาจได้

2.1.2 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ตามเว็บไซต์ LawStuff

เนื่องจากกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทยที่รวบรวมไว้ในข้อ 2.1.1 มีจำนวนเพียง 7 กิจกรรม จึงอาจทำให้ไม่สามารถศึกษาเกี่ยวกับบรรทัดฐานกิจกรรมที่

⁶ มาตรา 24 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องเดียวกัน เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1074/2477, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 214/2494, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3915/2551

ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของบทความฉบับนี้ ผู้เขียนจึงได้ทำการสืบค้นเพิ่มเติมและพบเว็บไซต์ LawStuff (<https://lawstuff.org.uk/>)⁸ ของสหราชอาณาจักร ที่ได้มีการรวบรวมสิทธิทางกฎหมายและกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ในช่วงอายุต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งครอบคลุมทั้งกิจกรรมในชีวิตประจำวันและกิจกรรมทางกฎหมาย พร้อมทั้งได้มีการระบุกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้ด้วย เว็บไซต์ LawStuff จึงเป็นแหล่งข้อมูลทั่วไปที่เป็นประโยชน์อันจะสามารถนำมาใช้อ้างอิงในการศึกษาได้ โดยมีจำนวนกิจกรรมทั้งสิ้น 112 กิจกรรม⁹

2.1.3 กิจกรรมที่ได้รับความนิยมนจากผู้เยาว์

เมื่อพิจารณากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ในข้อ 2.1.1 และข้อ 2.1.2 แล้ว ผู้เขียนเห็นว่ายังขาดกิจกรรมที่ได้รับความนิยมนจากผู้เยาว์ในยุคปัจจุบัน¹⁰ จึงได้เลือกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์มาศึกษาเพิ่มเติมอีกจำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ การเช่าหรือซื้อเกม และการสมัครใช้บริการส่งคอมออนไลน์

2.2. ความสามารถของผู้เยาว์ในการทำกิจกรรม

ผลจากการศึกษากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ในข้อ 2.1.1 ข้อ 2.1.2 และข้อ 2.1.3 จำนวนทั้งสิ้น 121 กิจกรรม ซึ่งได้พิจารณาตามความสามารถของผู้เยาว์ตามกฎหมายไทยโดยใช้เกณฑ์อายุและเงื่อนไขในการทำกิจกรรมที่กฎหมายกำหนดมาเป็นหลักในการพิจารณา ผู้เขียนพบว่ากิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ (ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง หรือสามารถทำได้เมื่อได้รับความยินยอม) และกิจกรรมที่กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดความสามารถของผู้เยาว์ไว้¹¹ เมื่อนำมาจำแนกตามประเภทความสามารถของผู้เยาว์ตามกฎหมายไทยและตามฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว สามารถแบ่งแต่ละกรณีออกเป็น 5 กลุ่ม¹² ดังนี้

⁸ LawStuff เป็นเว็บไซต์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้คำแนะนำและข้อมูลด้านกฎหมายแก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าถึงและค้นหาสิทธิทางกฎหมาย รวมถึงได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมที่สามารถทำได้ โดย LawStuff ได้รับทุนสนับสนุนจาก The Queen's Commonwealth Trust ซึ่งเป็นองค์กรการกุศลที่ช่วยเหลือโครงการของผู้ให้การสนับสนุนเยาวชนทั่วทั้งเครือจักรภพ โดยมีสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 แห่งสหราชอาณาจักรเป็นผู้อุปถัมภ์

⁹ ดูรายละเอียดของกิจกรรมเพิ่มเติมที่วิทยานิพนธ์ของ ดลญา แสงดาว, **ความสามารถในการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ในฐานะเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล**, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565.

¹⁰ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, “ETDA เผย Gen Y ทวงบัลลังก์ ใช้เน็ตมากที่สุด เกือบ 8 ชั่วโมงต่อวัน ฮิตสุด ดู LIVE COMMERCE ชำร่าขาร-จนท.รัฐ ชนชาติทุกอาชีพ ใช้เน็ตเกือบ 12 ชั่วโมงต่อวัน” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.etda.or.th/th/pr-news/iub2022.aspx> [13 ธันวาคม 2565]

¹¹ สำหรับกิจกรรมที่ผู้เยาว์ไม่สามารถทำได้ และกิจกรรมที่ไม่มีในกฎหมายไทย จะไม่อยู่ในขอบเขตของการศึกษากิจกรรมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากโดยหลักแล้วผู้เยาว์จะไม่สามารถทำกิจกรรมประเภทดังกล่าวได้หากยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือไม่มีกฎหมายไทยรองรับ

¹² ฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งออกเป็น ฐานสัญญา ฐานภารกิจของรัฐ ฐานหน้าที่ตามกฎหมาย ฐานความยินยอม และไม่มีกรประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

(1) กิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง เป็นกิจกรรมที่เมื่อผู้เยาว์มีอายุถึงเกณฑ์ที่กำหนด หรือปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดครบถ้วน ผู้เยาว์จะสามารถทำกิจกรรมนั้นได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมของผู้ปกครอง ศาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (แล้วแต่กรณี) ก่อนทำกิจกรรมนั้น

ตารางที่ 1 กิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง

รายชื่อกิจกรรม	อายุ (ปี)	ฐานการประมวลผลข้อมูล
การมีความรับผิดชอบในทางอาญา (M002)	12	ภารกิจของรัฐ
การชมภาพยนตร์ เรต 13 ในโรงภาพยนตร์ (M004)	13	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การเช่าภาพยนตร์ เรต 13 (M005)	13	สัญญา
การซื้อภาพยนตร์ เรต 13 (M005)	13	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การถูกควบคุมตัว เมื่อถูกจับกุม (M006)	12	ภารกิจของรัฐ
การคาดเข็มขัดนิรภัย (M011)	ไม่มีกำหนด ¹³	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การกล่าวคำสาบานในการเป็นพยาน (M012)	15	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การชมภาพยนตร์ เรต 15 ในโรงภาพยนตร์ (M013)	15	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การเช่าภาพยนตร์ เรต 15 (M014)	15	สัญญา
การซื้อภาพยนตร์ เรต 15 (M014)	15	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การถูกควบคุมตัวและเข้าฝึกอบรม (M015)	12	ภารกิจของรัฐ
การสมัครเป็นทหารเรือ (M016)	18	ภารกิจของรัฐ
การสมัครเป็นทหารอากาศ (M017)	18	ภารกิจของรัฐ
การมีสิทธิได้รับยารักษาโรคฟรี (M018)	แรกเกิด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การดื่มเบียร์ ไฮเดอร์ ไวน์ (M024)	18	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การทำใบอนุญาตขับรถจักรยานยนต์ขนาดเล็ก (M027)	15	ภารกิจของรัฐ
การขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย (M032)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ

¹³ คำว่า “ไม่มีกำหนด” ในตารางที่ 1 หมายความว่า กฎหมายไม่ได้มีการกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถทำกิจกรรมนั้น

รายชื่อกิจกรรม	อายุ (ปี)	ฐานการประมวลผลข้อมูล
การให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล (M035)	ไม่มีกำหนด	สัญญา, ภารกิจของรัฐ, หน้าที่ตามกฎหมาย
การเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินส่วนบุคคล แบบปลอดภัย (M038)	ไม่มีกำหนด	สัญญา, หน้าที่ตามกฎหมาย
การให้ความยินยอมเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศ (M041)	15	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การบริจาคโลหิต (M046)	18	ภารกิจของรัฐ
การสิ้นสุดการอยู่ในความดูแลของหน่วยงาน ท้องถิ่น (M047)	18	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การทำใบอนุญาตขับรถยนต์ (M048)	18	ภารกิจของรัฐ
การทำใบอนุญาตขับรถบรรทุกสินค้าขนาดเล็ก (M049)	18	ภารกิจของรัฐ
การทำใบอนุญาตขับรถแทรกเตอร์ (M050)	18	ภารกิจของรัฐ
การเป็นทหารเรือ (M051)	18	ภารกิจของรัฐ
การสมัครเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยดับเพลิง (M052)	18	ภารกิจของรัฐ
การเป็นทหารอากาศ (M053)	18	ภารกิจของรัฐ
การเป็นทหารบก (M054)	18	ภารกิจของรัฐ
การมีสิทธิรักษาทันตกรรมฟรี (M056)	แรกเกิด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การบริจาคอวัยวะ (M057)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การนำส่งของที่โรงรับจำนำ (M063)	15	หน้าที่ตามกฎหมาย
การทำใบอนุญาตขับรถขนส่งสินค้าขนาดกลาง (M064)	18	ภารกิจของรัฐ
การชมภาพยนตร์ เรต 18 ในโรงภาพยนตร์ (M065)	18	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การเข้าภาพยนตร์ เรต 18 (M066)	18	สัญญา

รายชื่อกิจกรรม	อายุ (ปี)	ฐานการประมวลผลข้อมูล
การซื้อภาพยนตร์ เรต 18 (M066)	18	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การเป็นเจ้าของหน้าที่หน่วยดับเพลิง (M067)	18	ภารกิจของรัฐ
การซื้อดอกไม้เพลิง (M068)	14	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การถูกพิจารณาคดีอาญาในศาลผู้ใหญ่ (M072)	18	ภารกิจของรัฐ
การทำพินัยกรรม (M074)	15	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การเป็นตำรวจ (M078)	18	ภารกิจของรัฐ
การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งทั่วไป (M079)	18	ภารกิจของรัฐ
การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งท้องถิ่น (M080)	18	ภารกิจของรัฐ
การทำใบอนุญาตขับรถโดยสารขนาดใหญ่ (M089)	18	ภารกิจของรัฐ
การทำใบอนุญาตขับรถบรรทุกขนาดใหญ่ (M090)	18	ภารกิจของรัฐ
การเข้าทำสัญญาเพื่อสิ่งจำเป็น (M095)	ไม่มีกำหนด	สัญญา
การร้องเรียนกรณีถูกเลือกปฏิบัติ (M096)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การชมภาพยนตร์ เรต U ในโรงภาพยนตร์ (M097)	ไม่มีกำหนด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การเข้าภาพยนตร์ เรต U (M098)	ไม่มีกำหนด	สัญญา
การซื้อภาพยนตร์ เรต U (M098)	ไม่มีกำหนด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การขอบันทึกข้อมูลสุขภาพ (M101)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ, หน้าที่ตามกฎหมาย, ความยินยอม
การขอบันทึกข้อมูลการศึกษา (M102)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ, หน้าที่ตามกฎหมาย, ความยินยอม
การขอข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานท้องถิ่น (M103)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ, ความยินยอม

รายชื่อกิจกรรม	อายุ (ปี)	ฐานการประมวลผลข้อมูล
การเป็นพยานในคดีอาญา (M104)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การเป็นพยานในคดีแพ่ง (M105)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การถูกฟ้องเป็นจำเลย (M107)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การเปิดบัญชีธนาคาร (M109)	ไม่มีกำหนด	สัญญา, ภารกิจของรัฐ, หน้าที่ตามกฎหมาย
การเลือกศาสนา (M110)	ไม่มีกำหนด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การฟ้องคดีต่อศาลขอให้บิดารับผู้เยาว์เป็นบุตร (M115)	15	ภารกิจของรัฐ
การให้ความยินยอมต่อการจดทะเบียนรับรองบุตรของบิดา (M116)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การเพิกถอนการสมรส กรณีสำคัญผิดตัว ถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่ (M117)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การให้บุคคลอื่นนำที่ดินไปจัดหาผลประโยชน์ (M118)	ไม่มีกำหนด	สัญญา
การร้องทุกข์ (M119)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การฟ้องร้องบุพการีต่อศาล (M120)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การเป็นผู้รับมอบอำนาจ (M121)	ไม่มีกำหนด	สัญญา

ที่มา: รวบรวมโดยผู้เขียน

(2) กิจกรรมที่ผู้เยาว์ไม่สามารถทำได้โดยลำพัง เป็นกิจกรรมที่ผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมของผู้ปกครอง ศาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (แล้วแต่กรณี) ก่อนทำกิจกรรมนั้น

ตารางที่ 2 กิจกรรมที่ผู้เยาว์ไม่สามารถทำได้โดยลำพัง

รายชื่อกิจกรรม	อายุ (ปี)	ฐานการประมวลผลข้อมูล
การได้รับศึกษาภาคบังคับ (M001)	7-16	ภารกิจของรัฐ, หน้าที่ตามกฎหมาย
การลงชื่อในแบบฟอร์มขอหนังสือเดินทาง (M007)	15	ภารกิจของรัฐ
การทำงานไม่เต็มเวลา (M009)	15	สัญญา
การทำงานเต็มเวลา (M029)	15	สัญญา
การสมรส (คู่สมรสต่างประเทศ) (M033)	17	ภารกิจของรัฐ
การซื้อพันธบัตรออมทรัพย์พิเศษ (M037)	15	ภารกิจของรัฐ
การขอหนังสือเดินทาง (M043)	ไม่มีกำหนด ¹⁴	ภารกิจของรัฐ
การถูกรับเป็นบุตรบุญธรรม (M055)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ
การเข้าทำสัญญา (M061)	ไม่มีกำหนด	สัญญา
การเป็นโจทก์ฟ้องคดี (M106)	ไม่มีกำหนด	ภารกิจของรัฐ

ที่มา: รวบรวมโดยผู้เขียน

(3) กิจกรรมที่ผู้เยาว์ไม่สามารถทำได้ เป็นกิจกรรมที่ผู้บรรลุนิติภาวะ หรือผู้ที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ หรือผู้บรรลุนิติภาวะที่มีอายุถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถทำได้ ผู้เยาว์จึงไม่สามารถทำกิจกรรมกลุ่มนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นได้รับความยินยอมของผู้ปกครอง ศาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (แล้วแต่กรณี) หรือไม่ก็ตาม เช่น การเข้าผับ/บาร์ (M023) การทำหน้าที่ผู้จัดการมรดก (M062) การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (M081) การรับบุตรบุญธรรม (M088)

(4) กิจกรรมที่กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดความสามารถของผู้เยาว์ เป็นกิจกรรมที่กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับความสามารถหรืออายุของผู้เยาว์ที่สามารถทำกิจกรรมนั้นไว้ ดังนั้น การพิจารณาความสามารถของผู้เยาว์ในการทำกิจกรรมดังกล่าวจึงต้องนำมาตรา 21 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาพิจารณาและปรับใช้ ซึ่งโดยหลักแล้วผู้เยาว์จะไม่สามารถทำกิจกรรมในกลุ่มนี้ได้ หากไม่ได้รับ

¹⁴ คำว่า “ไม่มีกำหนด” ในตารางที่ 2 หมายความว่า กฎหมายไม่ได้มีการกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถทำกิจกรรมนั้น

ความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน เว้นแต่กิจกรรมนั้นเป็นนิติกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง¹⁵ ตามมาตรา 22 มาตรา 23 หรือมาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตารางที่ 3 กิจกรรมที่กฎหมายไม่ได้กำหนดความสามารถของผู้เยาว์

รายชื่อกิจกรรม	อายุ (ปี)	ฐานการประมวลผลข้อมูล
การซื้อสเปรย์ (M022)	ไม่มีกำหนด ¹⁶	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การชื้อยาคุมกำเนิดฉุกเฉิน (M036)	ไม่มีกำหนด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การซื้อสัตว์เลี้ยง (M039)	ไม่มีกำหนด	สัญญา
การจำหน่ายเงินกู้ (M075)	ไม่มีกำหนด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การเจาะร่างกาย (M094)	ไม่มีกำหนด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การซื้อแท็กซี่จักรยานยนต์ (M112)	ไม่มีกำหนด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล
การเช่าเกม (M113)	ไม่มีกำหนด	สัญญา
การซื้อเกม (M113)	ไม่มีกำหนด	ไม่มีการประมวลผลข้อมูล

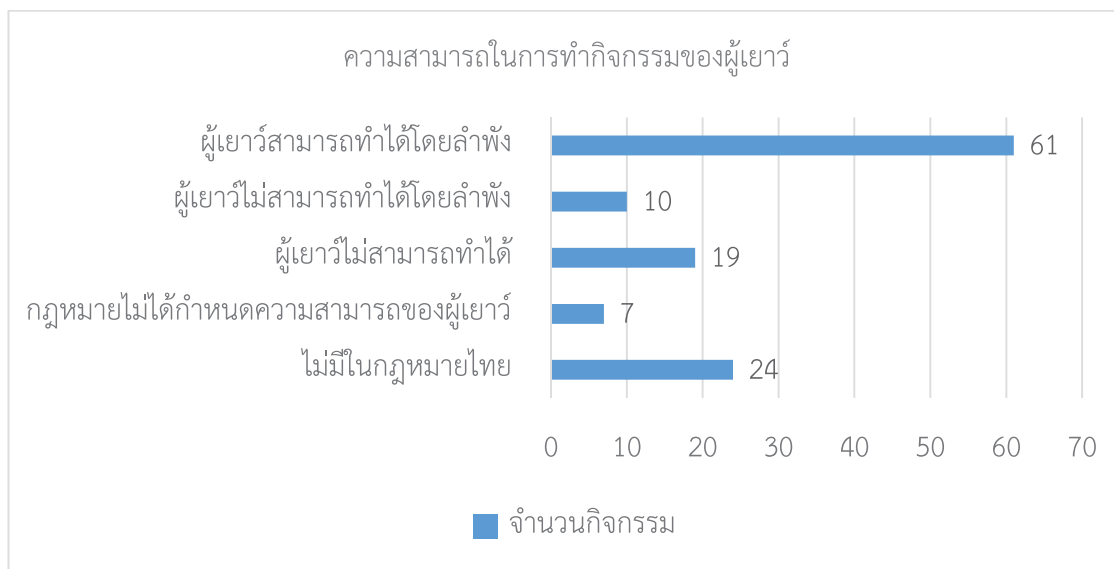
ที่มา: รวบรวมโดยผู้เขียน

(5) **กิจกรรมที่ไม่มีในกฎหมายของประเทศไทย** เป็นกิจกรรมที่ไม่มีกฎหมายไทยกำหนดไว้หรือไม่สามารถทำได้ตามกฎหมายไทย เช่น การเข้ากาสิโน (M069) การทำงานในกาสิโน (M070) การขอใบรับรองการเปลี่ยนเพศ (M071) การเป็นลูกขุน (juror) (M073) ซึ่งโดยสภาพแล้วผู้เยาว์ไม่สามารถทำกิจกรรมดังกล่าวได้เลย

¹⁵ เนื่องจากมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังมีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณา ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวต่อไปในหัวข้อ 3.2 นอกจากนี้ ความสามารถของผู้เยาว์ในการทำกิจกรรมกลุ่มนี้อาจต้องมีการพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี จึงจะสามารถระบุได้ว่าผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพังหรือไม่ เช่น การพิจารณากรณีตามมาตรา 24 ซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตการศึกษาของบทความฉบับนี้

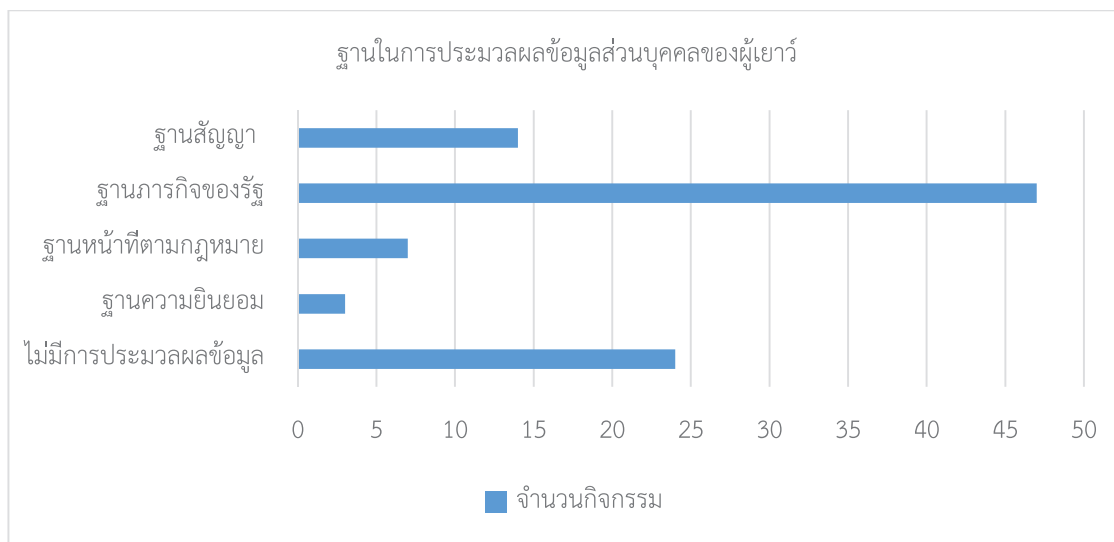
¹⁶ คำว่า “ไม่มีกำหนด” ในตารางที่ 3 หมายความว่า กฎหมายไม่ได้มีการกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถทำกิจกรรมนั้น

แผนภาพที่ 1 จำนวนกิจกรรมแบ่งกลุ่มตามความสามารถในการทำกิจกรรมของผู้เยาว์

ที่มา: รวบรวมโดยผู้เขียน

แผนภาพที่ 2 จำนวนกิจกรรมแบ่งกลุ่มตามฐานในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์¹⁷

ที่มา: รวบรวมโดยผู้เขียน

¹⁷ จำนวนของกิจกรรมซึ่งแบ่งกลุ่มตามฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ อาจไม่เท่ากับจำนวนของกิจกรรมซึ่งแบ่งกลุ่มตามความสามารถของผู้เยาว์ เนื่องจากแต่ละกิจกรรมอาจอาศัยฐานในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้มากกว่าหนึ่งฐาน

3. การให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์

3.1 กิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง

กิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง ได้แก่ การขอบันทึกข้อมูลสุขภาพ (M101) การขอบันทึกข้อมูลการศึกษา (M102) และการขอข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานท้องถิ่น (M103) โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นการใช้สิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล (right of access) ผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเองซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ โดยกิจกรรมดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้เยาว์ที่สามารถใช้สิทธิข้างต้นของตนได้

อย่างไรก็ดี ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะสามารถปฏิเสธตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ เฉพาะกรณีที่เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งศาล หรือเป็นกรณีที่มีการเข้าถึงหรือขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะส่งผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นเท่านั้น¹⁸

สำหรับกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมได้โดยลำพังในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล จากกิจกรรมการขอบันทึกข้อมูลสุขภาพ (M101) การขอบันทึกข้อมูลการศึกษา (M102) และการขอข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานท้องถิ่น (M103) นั้น จะเป็นกรณีที่ผู้เยาว์ให้ความยินยอม (consent) แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหน่วยงานของรัฐในการอนุญาตให้ผู้ปกครองสามารถเข้าถึงหรือขอสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลแทนผู้เยาว์ได้ กล่าวคือ เมื่อผู้ปกครองขอเข้าถึงหรือขอสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลแทนผู้เยาว์ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี¹⁹ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหน่วยงานของรัฐต้องได้รับความยินยอมของผู้เยาว์ก่อน จึงจะสามารถดำเนินการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ต่อผู้ปกครองได้

ทั้งนี้ แม้ว่าตามมาตรฐานของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะกำหนดให้ผู้เยาว์ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ต้องให้ความยินยอมแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหน่วยงานของรัฐก็ตาม แต่โดยปกติแล้วผู้ปกครองมีหน้าที่ปกป้องและคุ้มครองผู้เยาว์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในมาตรา 21 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติให้การทำนิติกรรมใด ๆ ของผู้เยาว์ ต้องได้รับความยินยอมของผู้ปกครองก่อน เว้นแต่กิจกรรมนั้นเป็นนิติกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง ตามมาตรา 22 มาตรา 23 หรือมาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น สำหรับการเข้าถึงหรือขอสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลแทนผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี หรือกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ²⁰

¹⁸ มาตรา 30 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

¹⁹ มาตรา 25 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ข้อ 1 กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

²⁰ กรณีการขอบันทึกข้อมูลสุขภาพ (M101) และการขอบันทึกข้อมูลการศึกษา (M102)

ผู้ปกครองของผู้เยาว์ย่อมที่จะสามารถดำเนินการดังกล่าวได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมของผู้เยาว์ก่อน²¹

3.2 ความสามารถของผู้เยาว์ในการให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้นำข้อยกเว้นเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 มาใช้เป็นหลักในการพิจารณากิจกรรมที่ผู้เยาว์อายุตั้งแต่ 10 ปี สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์

ทั้งนี้ จากการที่ผู้เขียนได้ทำการสืบค้นคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าว พบว่าในประเทศไทยยังไม่มีคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ตัดสินเกี่ยวกับประเด็นความสามารถของผู้เยาว์ในการให้ความยินยอมแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการตีความและการปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ซึ่งเป็นนิติกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้เองโดยลำพังนั้น ยังคงมีประเด็นปัญหาที่มีการถกเถียงกัน และคำพิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทยที่วินิจฉัยเกี่ยวกับนิติกรรมดังกล่าวมีจำนวนน้อยมาก (สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในข้อ 2.1.1) ส่งผลให้ไม่มีคำอธิบายเกี่ยวกับแนวทางการปรับใช้และตีความบทบัญญัติดังกล่าวที่จะสามารถนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการอ้างอิงได้โดยสามารถแบ่งประเด็นปัญหาออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

(1) ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ผู้เยาว์ได้สิทธิหรือหลุดพ้นจากหน้าที่ หรือเป็นประโยชน์แก่ผู้เยาว์ฝ่ายเดียว²²

นอกจากที่ผู้เขียนไม่พบคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับกิจกรรมประเภทนี้แล้ว ยังมีประเด็นปัญหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับนิติกรรมที่ผู้เยาว์ได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ต้องชำระหนี้ตอบแทนว่าจะถือเป็นนิติกรรมตามมาตรา 22 นี้หรือไม่ เช่น ในกรณีการรับที่ดินซึ่งก่อให้เกิดภาระทางภาษีตามมา หรือที่ดินซึ่งติดภาระจำยอมหรือติดจำนองอันอาจถูกบังคับขายทอดตลาดได้ จะถือว่าเป็นการได้มาซึ่งสิทธิหรือจะถือเป็นภาระ ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกัน²³

(2) ปัญหาเกี่ยวกับนิติกรรมที่ผู้เยาว์ต้องทำเองเฉพาะตัว²⁴

จากการศึกษาคำพิพากษาของศาลฎีกา มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า นิติกรรมที่ผู้เยาว์ต้องทำเองเฉพาะตัวนั้นเป็นนิติกรรมที่เป็นการใช้สิทธิตามกฎหมาย กล่าวคือ เป็นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดไว้อยู่แล้ว

²¹ มาตรา 8, 9 คำประกาศสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย พ.ศ. 2558 - กรณีการขอบันทึกข้อมูลสุขภาพ (M101) ผู้ปกครองอาจดำเนินการแทนผู้เยาว์ที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ได้

²² มาตรา 22 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

²³ กิตติศักดิ์ ปรกติ, คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป ว่าด้วยบุคคลธรรมดา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2550), หน้า 57-58.

²⁴ มาตรา 23 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่า ผู้เยาว์ต้องเป็นผู้ให้ความยินยอมด้วยตนเองเท่านั้น ซึ่งในการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์นั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจอาศัยฐานตามกฎหมายอื่นในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ เช่น ฐานภารกิจของรัฐ มิใช่การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามฐานความยินยอม

(3) ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นเรื่องสมมุติฐานและความจำเป็นในการดำรงชีวิตของผู้เยาว์²⁵

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับนิติกรรมตามมาตรา 24 ของประมวลกฎหมายและพาณิชย์ ได้แก่ ปัญหาการตีความคำว่า “สมมุติฐานนารูปแห่งตน” ว่าจะต้องพิจารณาฐานะของบุคคลใด ระหว่างฐานะที่แท้จริงของผู้เยาว์เพียงบุคคลเดียวเท่านั้น หรือควรรวมถึงฐานะของบุคคลผู้ปกครองของผู้เยาว์ด้วย และสำหรับคำว่า “เป็นการอันจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร” ควรมีความหมายเช่นไร จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นในการดำรงชีพเมื่อไหร่ มีขอบเขตเพียงใด และการทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี ถือเป็นกรณีที่เหมาะสมในการดำรงชีพตามสมควรด้วยหรือไม่²⁶ ในสภาพสังคมปัจจุบัน

โดยการที่จะพิจารณาว่ากิจกรรมใดเป็นนิติกรรมที่สมมุติฐานนารูปแห่งตน ต้องพิจารณาว่าเป็นนิติกรรมที่สมมุติฐานทางการเงินและฐานะทางสังคมของผู้เยาว์หรือไม่ ซึ่งจะต้องเป็นการพิจารณาเป็นรายกรณี ๆ ไป และการอันจำเป็นในการดำรงชีพ ซึ่งอาจหมายถึงการกระทำใด ๆ ที่ปกติผู้เยาว์จำเป็นต้องทำ โดยพิจารณาจากฐานะของผู้เยาว์แต่ละบุคคล และพิจารณาตามเหตุการณ์เป็นกรณี ๆ ไป เช่นเดียวกัน โดยคำนึงถึงปริมาณและราคาที่สมเหตุสมผลด้วย²⁷ ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่แน่นอน และไม่สามารถนำมาเป็นมาตรฐานที่จะปรับใช้กับผู้เยาว์ทุกรายได้ และมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งว่า หากนิติกรรมนั้นเป็นนิติกรรมที่เกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การดูหนัง ดูละคร คอนเสิร์ต หรือเล่นเกม ถือเป็นความฟุ่มเฟือยหรือไม่²⁸ หรือยังอยู่ในขอบเขตของการอันจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควรและสมมุติฐานนารูปแห่งตน

(4) ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ไม่มีฐานะเป็นนิติกรรม

สำหรับกิจกรรมที่ไม่มีฐานะเป็นนิติกรรมซึ่งโดยปกติผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพังนั้น ย่อมมีประเด็นปัญหาที่ว่า ผู้เยาว์ยังสามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วยตนเองหรือไม่ เนื่องจากมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดข้อยกเว้นให้เฉพาะกิจกรรมตามมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 เท่านั้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เยาว์ไม่สามารถให้

²⁵ มาตรา 24 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

²⁶ มนมาศ สุมโนทยาน. นิติกรรมที่สมมุติฐานนารูปแห่งตนและจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควรของผู้เยาว์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559 ;

²⁷ Ibid.

²⁸ ศศิวิมล เสมอใจ, “ปัญหาเกี่ยวกับการจำกัดความสามารถของผู้เยาว์ในการทำนิติกรรมสัญญา,” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, (ก.ค. - ธ.ค. 2563), หน้า 162.

ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ไม่มีฐานะเป็นนิติกรรมได้ จนกว่าผู้เยาว์จะบรรลุนิติภาวะ

ดังนั้น เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ยังมีประเด็นปัญหาในแง่ของการปรับใช้และตีความดังกล่าวมาข้างต้น ย่อมส่งผลต่อการพิจารณาว่ากิจกรรมใดบ้างที่ผู้เยาว์อายุตั้งแต่ 10 ปี สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง

ทั้งนี้ เมื่อได้ศึกษากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตหรือกิจกรรมทางออนไลน์โดยเฉพาะ โดยแต่ละประเทศใช้เกณฑ์อายุของผู้เยาว์เป็นหลักในการพิจารณาความสามารถของผู้เยาว์ว่าสามารถให้ความยินยอมแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้ ดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้ผู้ให้บริการออนไลน์หรือเว็บไซต์ต้องได้รับความยินยอมที่ตรวจสอบได้ (verifiable parental consent) จากผู้ปกครองของผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี²⁹ ทั้งนี้ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดข้อยกเว้นสำหรับกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์ไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งข้อมูล que ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะสามารถเก็บรวบรวมได้จะเป็นไปอย่างจำกัดตามที่กฎหมายกำหนด และไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อบุคคลที่สามได้ ตลอดจนต้องมีการแจ้งเตือนข้อมูลสำคัญให้ผู้ปกครองของผู้เยาว์ทราบอย่างชัดเจน

โดยมีข้อสังเกตว่า แม้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดข้อยกเว้นสำหรับกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์ไว้ด้วยเช่นกัน แต่ก็ได้มีการระบุกิจกรรมและวัตถุประสงค์ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครองไว้อย่างชัดเจน

ในส่วนของสหภาพยุโรปได้กำหนดให้ผู้ให้บริการประเภท Information Society Services ที่มุ่งให้บริการแก่ผู้เยาว์โดยตรง เช่น บริการเกมออนไลน์ การขายสินค้าออนไลน์ ที่ใช้ความยินยอมเป็นฐานในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ ต้องได้รับความยินยอมที่ตรวจสอบได้ (verifiable parental consent) จากผู้ปกครองของผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 13-16 ปี (ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของรัฐสมาชิก)³⁰ ซึ่งประเทศอังกฤษได้กำหนดเงื่อนไขการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ไว้เช่นเดียวกับสหภาพยุโรป เพียงแต่กำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพังไว้ที่ 13 ปี³¹

²⁹ Section 312.2 of 16 CFR Part 312 - Children's Online Privacy Protection Act 1998

³⁰ Article 8 of Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation)

³¹ Section 9 of Data Protection Act 2018

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้ผู้ปกครองของผู้เยาว์ทราบอย่างชัดเจน และต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี³²

สำหรับประเทศญี่ปุ่น แม้ว่ากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะไม่ใช้กฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตหรือกิจกรรมทางออนไลน์โดยเฉพาะ แต่ก็ได้ใช้กำหนดอายุของผู้เยาว์เพียงอย่างเดียวในการพิจารณาความสามารถของผู้เยาว์ในการให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพียงปัจจัยเดียวเช่นกัน โดยกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นต้องประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ที่มีอายุ 12 ถึง 15 ปี หรือต่ำกว่า ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์³³

3.3 กำหนดอายุของผู้เยาว์ในการให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

จากบทบัญญัติในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 สามารถแบ่งกรณีเกี่ยวกับกำหนดอายุในการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ได้ออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

(1) ผู้เยาว์ที่มีอายุไม่เกิน 10 ปี ไม่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์ทุกกรณี

(2) ผู้เยาว์ที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี แต่ไม่ถึง 20 ปี หรือมิได้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส หรือมิได้มีฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว ตามมาตรา 27 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์ทุกกรณี เว้นแต่กิจกรรมที่ขอความยินยอมนั้นเป็นการใด ๆ ที่ผู้เยาว์สามารถกระทำได้ด้วยตนเองตามมาตรา 22 มาตรา 23 หรือ มาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง

เมื่อสืบค้นที่มาของกำหนดอายุ 10 ปีของผู้เยาว์³⁴ พบว่า “อายุ 10 ปีของผู้เยาว์ มีที่มาจากประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดให้ผู้กระทําความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี ถึง 15 ปี จะไม่ต้องรับโทษ³⁵ และเนื่องจากผู้เยาว์อายุเพียง 10 ปี ยังไม่รู้เรื่องราว กระทั่งการกระทําความผิดอาญาก็ไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้ การขอความยินยอมก็ควรจะต้องขอจากผู้ปกครอง”

³² Article 31 of Provisions on Online Protection of Children’s Personal Information

³³ Baker McKenzie, “Minors,” [Online] Available from : <https://resourcehub.bakermckenzie.com/en/resources/data-privacy-security/asia-pacific/japan/topics/minors> [5 March 2022]

³⁴ รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) ครั้งที่ 5 (30/2561) 24/2561 วันที่ 6 สิงหาคม 2561

³⁵ มาตรา 74 ประมวลกฎหมายอาญา

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันการมีแก้ไขเกณฑ์อายุของผู้เยาว์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 73 ของประมวลกฎหมายอาญา³⁶ ซึ่งเป็นที่มาของกำหนดอายุ 10 ปีของผู้เยาว์ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2565 ด้วยเหตุผลจากการศึกษาทางการแพทย์³⁷ ที่ว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 7 ปีถึงไม่เกิน 12 ปี มีพัฒนาการด้านความคิดสติปัญญาและจริยธรรมยังไม่สมบูรณ์ ขาดความรู้สึกรู้ผิดชอบชั่วดี และไม่สามารถคาดการณ์ผลที่จะเกิดจากการกระทำของตนได้ อายุขั้นต่ำของผู้เยาว์ที่ต้องเริ่มรับผิดทางอาญาจึงควรมีการแก้ไข จากเดิมที่กำหนดไว้ที่อายุไม่เกิน 10 ปี เป็นอายุไม่เกิน 12 ปี³⁸

โดยหากพิจารณาถึงเกณฑ์อายุของผู้ที่จะสามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขตามมาตรา 22 มาตรา 23 หรือ มาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ใช้อายุบรรลุนิติภาวะ หรืออายุ 20 ปี³⁹ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาและกำหนดความสามารถของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล⁴⁰ จึงเป็นกรณีที่ผู้เยาว์ไม่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วยตนเองเลย หากไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน ซึ่งแม้ว่าการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้เยาว์จะเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น และการขอความยินยอมของผู้ปกครองนั้นเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้เยาว์จากความเสี่ยงหรืออันตรายต่าง ๆ ก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าวย่อมต้องมีการสอดส่องหรือรู้กล้าความเป็นส่วนตัวของผู้เยาว์จากผู้ปกครองในแง่หนึ่งด้วยเช่นกัน ดังนั้น การกำหนดอายุของผู้ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้ที่ 20 ปี ย่อมส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมและการมีอิสระในการตัดสินใจของผู้เยาว์อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อความต้องการหรือการตัดสินใจของผู้เยาว์ (private autonomy / self-determination) ขัดหรือแย้งกับความต้องการหรือการตัดสินใจของผู้ปกครอง

เมื่อย้อนกลับไปในอดีต สังคมไทยมีแนวคิดที่ว่าผู้เยาว์เป็นทรัพย์สินของบิดามารดา และกฎหมายจารีตประเพณีขาดการกำหนดเงื่อนไขในการใช้อำนาจของบิดามารดาต่อบุตรที่ชัดเจน ทำให้บิดามารดาแสวงหาผลประโยชน์จากผู้เยาว์โดยอาศัยอำนาจปกครอง⁴¹ จนกระทั่งเมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี

³⁶ มาตรา 73 ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย มาตรา 3 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2565

³⁷ ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านการคิด (theory of cognitive development) ของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) นักจิตวิทยาชาวสวิส

³⁸ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (การกำหนดอายุของเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา) เรื่องเสร็จที่ 485/2550

³⁹ มาตรา 19 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁴⁰ มาตรา 20 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

⁴¹ ภัทริดา สุคุณณี, “บทวิเคราะห์รัฐธรรมนูญ เรื่อง สิทธิเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว,” (ม.ป.ป.).

สมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) จึงได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เยาว์มากขึ้น และส่งผลให้ต้องมีความผูกพันในการปฏิบัติตามพันธกรณีที่เกิดขึ้นโดยอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดหลักพื้นฐานสำคัญของเด็ก 4 ประการ ที่ต้องนำมาพิจารณาในการตีความและการดำเนินการตามสิทธิอื่น ๆ ได้แก่ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) สิทธิที่จะมีชีวิตและการพัฒนา (right to life survival and development) สิทธิที่จะได้รับการรับฟัง (right to be heard) และการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก (best interest of the child)

โดยหลักการ 4 ประการดังกล่าวข้างต้น ผังอยู่ในกรอบความคิดเรื่องสิทธิของเด็ก 4 ด้าน ซึ่งควรใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ความยินยอมของผู้เยาว์ เพื่อให้แน่ใจว่าหลักพื้นฐานดังกล่าวสอดคล้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือ การมีชีวิตรอด (survival) การได้รับการปกป้องคุ้มครอง (protection) การพัฒนา (development) และการมีส่วนร่วมและการมีอิสระ (participation and emancipation) อันเป็นปัจจัยที่ได้รับการพิจารณาว่าสามารถพัฒนาความสามารถของผู้เยาว์ได้⁴²

ดังนั้น การขอความยินยอมของผู้ปกครองอาจมีผลกระทบต่อการพัฒนาตัวตนหรือความสามารถของผู้เยาว์ได้ โดยความเป็นอิสระหรือความต้องการของผู้เยาว์นั้นควรจะต้องมีความสอดคล้องกับความจำเป็นในการได้รับการป้องกันความเสี่ยงและอันตราย (protection) เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์ด้วย

อย่างไรก็ดี จากการศึกษากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่น พบว่าประเทศส่วนใหญ่พิจารณาและกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเองบนพื้นฐานของระดับความรู้ความเข้าใจและวุฒิภาวะของผู้เยาว์ โดยทุกประเทศดังกล่าวข้างต้นไม่อิงอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลกับอายุที่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดอายุบรรลุนิติภาวะของผู้เยาว์ไว้ที่ 18 - 21 ปี⁴³ (ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละมลรัฐ) และกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้ที่ 13 ปี⁴⁴

⁴² Simone Van Der Hof, "I Agree, or Do I: A Rights-Based Analysis of the Law on Children's Consent in the Digital World," in *Wisconsin International Law Journal*, (2016), p.10-11.

⁴³ Legal Information Institute: Cornell Law School, "Legal Age," [Online] Available from : https://www.law.cornell.edu/wex/legal_age [14 January 2022]

⁴⁴ Section 6501(1) of Children's Online Privacy Protection Act, 15 U.S.C.

สหภาพยุโรปกำหนดอายุบรรลุนิติภาวะของผู้เยาว์ไว้ที่ 16 ปี⁴⁵ และกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้ที่ 13-16 ปี⁴⁶ (ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของรัฐสมาชิก)

ในขณะที่ประเทศอังกฤษ⁴⁷ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน⁴⁸ และประเทศญี่ปุ่น⁴⁹ กำหนดอายุบรรลุนิติภาวะของผู้เยาว์ไว้ที่ 18 ปี และกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้ที่ 13 ปี⁵⁰ 14 ปี⁵¹ และ 12-15 ปี⁵² ตามลำดับ

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบอายุบรรลุนิติภาวะกับอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมได้

ประเทศ	อายุบรรลุนิติภาวะ (ปี)	อายุให้ความยินยอม (ปี)
ไทย	20	10 ⁵³
สหรัฐอเมริกา	18-21	13
สหภาพยุโรป	16	13-16
อังกฤษ	18	16
จีน	18	14
ญี่ปุ่น	18	12-15

ที่มา: รวบรวมโดยผู้เขียน

⁴⁵ European Union Agency for Fundamental Rights, “Age of Majority,” [Online] Available from : <https://fra.europa.eu/en/content/age-majority> [14 January 2022]

⁴⁶ Recital 38 of Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation)

⁴⁷ Section 1 of Family Law Reform Act 1969

⁴⁸ Article 17 of Civil Code of the People’s Republic of China

⁴⁹ Ministry of Justice, “The Act Partially Amending the Civil Code (Related to Age of Majority),” [Online] Available from : https://www.moj.go.jp/EN/MINJI/minji07_00218.html#:~:text=On%20June%2013%2C%2018%2C%20a,20%20to%2018%20years%20old [6 March 2022]

⁵⁰ Section 9 of Data Protection Act 2018

⁵¹ Article 28 of Personal Information Protection Law of the People’s Republic of China

⁵² Baker McKenzie, “Minors,” [Online] Available from : <https://resourcehub.bakermckenzie.com/en/resources/data-privacy-security/asia-pacific/japan/topics/minors> [5 March 2022]

⁵ สำหรับการให้ความยินยอมเพื่อการใด ๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 มาตรา 23 หรือมาตรา 24 เท่านั้น

3.4 การตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครอง

แม้โดยหลักแล้วการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์ แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ก็ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขอื่นใดสำหรับการขอความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์เป็นการเฉพาะ มีเพียงเงื่อนไขการขอความยินยอมในมาตรา 19 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เท่านั้น ตลอดจนมิได้มีการกำหนดมาตรฐานในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองของผู้เยาว์ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจทำให้เกิดประเด็นปัญหาว่า การตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นไปอย่างมีมาตรฐานที่เหมาะสมหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการขอความยินยอมนั้นดำเนินการผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือแบบไม่พบหน้า (non face-to-face) ซึ่งยากต่อการตรวจสอบการให้ความยินยอมของผู้ปกครอง และอาจเป็นช่องว่างที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาศัยประโยชน์ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์โดยไม่ชอบได้

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ พบว่าสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประเทศที่กำหนดมาตรฐานการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ และประเทศที่ไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานการตรวจสอบไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกับประเทศไทย ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่น

โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการอย่างสมเหตุสมผล (โดยพิจารณาจากเทคโนโลยีที่มีอยู่) ทั้งยังได้กำหนดตัวอย่างมาตรการหรือวิธีการในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย⁵⁴ เช่น การให้ผู้ปกครองลงนามในแบบฟอร์มความยินยอมและส่งกลับมาให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทางโทรสาร ไปรษณีย์ หรือสแกนทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการให้ผู้ปกครองติดต่อกับบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมผ่านการประชุมทางวิดีโอ⁵⁵

สำหรับสหภาพยุโรป⁵⁶ และประเทศอังกฤษ⁵⁷ ได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการอย่างสมเหตุสมผล (โดยพิจารณาจากเทคโนโลยีที่มีอยู่) ในการตรวจสอบความยินยอมที่ได้รับ

⁵⁴ Section 312.5 of 16 CFR Part 312 - Children's Online Privacy Protection Act 1998

⁵⁵ Federal Trade Commission, "Children's Online Privacy Protection Rule: A Six-Step Compliance Plan for Your Business," [Online] Available from : <https://www.ftc.gov/business-guidance/resources/childrens-online-privacy-protection-rule-six-step-compliance-plan-your-business#step4> [14 January 2022]

⁵⁶ Article 8 of Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation)

⁵⁷ Section 9 of Data Protection Act 2018

จากผู้ปกครองของผู้เยาว์ โดยประเทศอังกฤษได้กำหนดเพิ่มเติมให้ต้องมีการประเมินผลกระทบการปกป้องข้อมูล (data protection impact assessments) โดยคำนึงถึงกำหนดอายุความสามารถ และความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เยาว์อีกด้วย

ในขณะที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แม้จะมีการกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหวได้ต่อเมื่อมีมาตรการป้องกันความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลที่เข้มงวด⁵⁸ แต่ก็ได้มีการกำหนดมาตรฐานในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองของผู้เยาว์ไว้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดไว้เพียงว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นต้องประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์⁵⁹ แต่ก็มีได้มีการกำหนดมาตรฐานในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองของผู้เยาว์ไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถือเป็นการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁶⁰ สิทธิส่วนบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่บุคคลทุกคนควรได้รับความคุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กหรือผู้เยาว์ซึ่งยังขาดทั้งวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์ต่าง ๆ ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตน

จากการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถ กำหนดอายุ และฐานในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ในหัวข้อที่ 2 ผู้เขียนสามารถแบ่งกิจกรรมจากการพิจารณาตามความสามารถของผู้เยาว์ตามกฎหมายไทยโดยใช้เกณฑ์อายุและเงื่อนไขในการทำกิจกรรมที่กฎหมายกำหนดมาเป็นหลักในการพิจารณา ได้ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง กิจกรรมที่ผู้เยาว์ไม่สามารถทำได้โดยลำพัง กิจกรรมที่ผู้เยาว์ไม่สามารถทำได้ กิจกรรมที่กฎหมายไม่ได้กำหนดความสามารถของผู้เยาว์ และกิจกรรมที่ไม่มีในกฎหมายไทย

โดยฐานที่ใช้ในการประมวลผลกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้ (ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง หรือสามารถทำได้เมื่อได้รับความยินยอม) และกิจกรรมที่กฎหมายไม่ได้กำหนดความสามารถของผู้เยาว์ไว้ ได้แก่ ฐานสัญญา ฐานภารกิจของรัฐ ฐานหน้าที่ตามกฎหมาย และฐานความยินยอม โดยมีบางกิจกรรมที่ไม่มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์

⁵⁸ Article 28 of Personal Information Protection Law of the People's Republic of China

⁵⁹ Baker McKenzie, "Minors," [Online] Available from : <https://resourcehub.bakermckenzie.com/en/resources/data-privacy-security/asia-pacific/japan/topics/minors> [5 March 2022]

⁶⁰ มาตรา 32 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สำหรับกิจกรรมที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง มีจำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ การขอบันทึกข้อมูลสุขภาพ (M101) การขอบันทึกข้อมูลการศึกษา (M102) และการขอข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานท้องถิ่น (M103) ซึ่งเป็นกรณีการให้ความยินยอม (consent) แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหน่วยงานของรัฐ ในการอนุญาตให้ผู้ปกครองสามารถเข้าถึงหรือขอสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลแทนผู้เยาว์

ในส่วนความสามารถของผู้เยาว์ มีเพียงประเทศไทยเท่านั้นที่นำข้อยกเว้นเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์⁶¹ มาใช้เป็นหลักในการพิจารณากิจกรรมที่ผู้เยาว์อายุตั้งแต่ 10 ปี สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครองของผู้เยาว์ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงปัญหาของมาตรา 22 มาตรา 23 หรือมาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ไม่ยังมีบรรทัดฐานที่ชัดเจนในการปรับใช้และตีความนิติกรรมที่ผู้เยาว์สามารถทำได้โดยลำพัง ประกอบกับการจำกัดให้ผู้เยาว์ที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเองเฉพาะกรณีที่เป็นการใด ๆ ตามมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ย่อมเป็นการกำหนดที่แคบเกินไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้เยาว์ กล่าวคือ หากกิจกรรมที่ผู้เยาว์ต้องให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ไม่ใช่นิติกรรมมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ดังกล่าว ผู้เยาว์จะไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง จนกว่าผู้เยาว์จะบรรลุนิติภาวะ

สำหรับอายุของผู้เยาว์ เมื่อการศึกษาทางการแพทย์⁶² ได้ระบุว่า ผู้เยาว์ที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปี ถือว่าเป็นผู้ที่พัฒนาการด้านสติปัญญาที่สมบูรณ์ และประเทศไทยได้การแก้ไขอายุขั้นต่ำของผู้เยาว์ที่ต้องเริ่มรับผิดชอบอาญาเป็นอายุ 12 ปี⁶³ ซึ่งเป็นที่มาของอายุผู้เยาว์ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ประกอบการคำนึงถึงความสามารถในการทำความเข้าใจอย่างเพียงพอ การใช้สติปัญญาในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกต่าง ๆ รวมถึงความสามารถในการแสดงออกซึ่งความต้องการของผู้เยาว์นั้น กำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง จึงควรมีการแก้ไขเป็น 12 ปี

อย่างไรก็ดี ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละรายควรมีการประเมินผลกระทบการปกป้องข้อมูล (data protection impact assessments) ก่อนดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์

⁶¹ มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁶² ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านการคิด (theory of cognitive development) ของฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) นักจิตวิทยาชาวสวิส

⁶³ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (การกำหนดอายุของเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา) เรื่องเสร็จที่ 485/2550

เพื่อพิจารณาความเสี่ยงหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนว่าส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้เยาว์มากน้อยเพียงใด และกำหนดอายุ 12 ปีนั้น มีความเหมาะสมและได้สัดส่วนกับความเสี่ยงหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับสิทธิและเสรีภาพของผู้เยาว์หรือไม่ ซึ่งหากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้เยาว์ที่มีอายุ 12 ปี ยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอสำหรับการให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลควรพิจารณากำหนดอายุของผู้เยาว์สูงขึ้นเพื่อให้เหมาะสมตามระดับความเสี่ยงหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วย

แม้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ประเทศอังกฤษ และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จะมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์จากการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตหรือกิจกรรมออนไลน์ก็ตาม แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาปรับใช้ พัฒนา และปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไปได้

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงปัญหาของมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงการแก้ไขกำหนดอายุของผู้เยาว์ในมาตรา 73 ของประมวลกฎหมายอาญา ประกอบการคำนึงถึงความสามารถในการทำความเข้าใจอย่างเพียงพอ การใช้สติปัญญาในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกต่าง ๆ รวมไปถึงความสามารถในการแสดงออกซึ่งความต้องการของผู้เยาว์แล้วนั้น ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการแก้ไขกำหนดอายุของผู้เยาว์ที่สามารถให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยลำพัง เป็นอายุ 12 ปี และใช้กำหนดอายุเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความสามารถของผู้เยาว์เป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เยาว์มีอิสระและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตลอดจนมิให้ความเป็นส่วนตัวของผู้เยาว์ถูกละเมิดหรือถูกรุกล้ำจนเกินสมควร ไม่ว่าจะจากบุคคลภายนอกหรือผู้ปกครองของผู้เยาว์เอง

สำหรับการกำหนดมาตรฐานในการตรวจสอบความยินยอมของผู้ปกครองของผู้เยาว์นั้น ควรมีการคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ เช่น กระบวนการเดิมที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีอยู่แล้ว ความสามารถในการจัดหาหรือนำเทคโนโลยีมาใช้ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ความสมเหตุสมผลและความได้สัดส่วนกันของวิธีการที่ใช้กับระดับความเสี่ยงหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประเมินผลกระทบการปกป้องข้อมูล (data protection impact assessments) โดยคำนึงถึงอายุ ความสามารถและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เยาว์ ความยากง่ายในการเข้าถึงของผู้ปกครองของผู้เยาว์ รวมถึงความยืดหยุ่นหรือการเปิดช่องให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ในการตรวจสอบความยินยอมที่เหมาะสมกับธุรกิจหรือบริการของตนเองได้ เพื่อให้เกิดภาระแก่ทั้งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ปกครองของผู้เยาว์น้อยที่สุด และต้องไม่เป็นการปิดกั้นหรือปิดโอกาสในการทำกิจกรรมของผู้เยาว์อีกด้วย